

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko (VNS 5/2022 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sivistysvaliokunta SiVL 31/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- johtaja Tanja Auvinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtava asiantuntija Seija Jalkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- tasa-arvosuurlähettiläs Katri Viinikka, ulkoministeriö
- erityisasiantuntija Oula-Antti Labba, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Mika Happonen, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Johanna von Knorring-Rosenlew, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Toni Piispanen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- asiantuntija Elina Hakala, Ihmisoikeuskeskus
- johtava asiantuntija Reetta Siukola, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- johtava asiantuntija Barbara Bergbom, Työterveyslaitos
- erityisasiantuntija Pirkko Janas, Tasa-arvovaltuutetun toimisto
- ylitarkastaja Marjo Rantala, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- erityisasiantuntija Päivi Ahosola, Vanhusasiavaltuutetun toimisto
- työympäristö- ja tasa-arvoasioiden asiantuntija Anne Mironen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- juristi Katariina Sahlberg, STTK ry
- tasa-arvo- ja työympäristöpäällikkö Lotta Savinko, Akava ry
- asiantuntija Katja Leppänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Atte Rytönen-Sandberg, Suomen Yrittäjät ry
- erityisasiantuntija Maria Salenius, Suomen Kuntaliitto
- pääsihteeri Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

- puheenjohtaja Touko Niinimäki, Miehet ry
- vaikuttamisen ja kansainvälisten asioiden asiantuntija Merja Kähkönen, Naisjärjestöjen Keskusliitto
- kriisikeskus Monikan johtaja Natalie Gerbert, Monika-Naiset liitto ry
- pääsihteeri Silla Kakkola, Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry
- johtava asiantuntija Anna Moring, Monimuotoiset perheet -verkosto
- pääsihteeri Kerttu Tarjamo, Seta ry
- ihmisoikeusasiantuntija Rosa Puhakainen-Mattila, Suomen YK-liitto
- lakimies Henrik Gustafsson, Vammaisfoorumi ry
- johtaja Natalia Ollus, YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI)
- asiantuntija Nina Järviö, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- professori (emeritus) Niklas Bruun
- professori (emerita) Kevät Nousiainen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Valtion työmarkkinalaitos
- Keskuskauppakamari
- Väestöliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Tasa-arvopoliittisen selonteon antamisen taustalla on pyrkimys laatia hallituskausien yli ulottuva tasa-arvopoliittikan pitkän aikavälin strategista suunnittelua tukeva asiakirja. Selonteossa tavoitteet Suomen kansalliselle ja kansainväliselle tasa-arvopoliittikalle asetetaan 2020-luvun loppuun saakka.

Valtioneuvoston ensimmäinen tasa-arvopoliittinen selonteko annettiin vuonna 2010, jolloin hallitus asetti vuoteen 2020 asti ulottuvia tavoitteita. Hallituskausittain tasa-arvopoliittikkaa on sittemmin ohjattu kunkin hallituksen asettamien hallituskautta koskevien tavoitteiden ja sovittujen toimenpiteiden avulla. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että myös tulevilla hallituskausilla sovitaan toimenpiteistä ja resursseista, joilla varmistetaan nyt asetettujen pitkän ajan tasa-arvotavoitteiden saavuttaminen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka Suomi menestyy monessa kansainvälisessä vertailussa, kun arvioidaan sukupuolten tasa-arvon toteutumista eri elämänaloilla ja verrataan miesten ja naisten asemaa keskenään, Suomen sijoitus on kuitenkin laskenut muihin EU-maihin verrattuna vuodesta 2010 lähtien. Valiokunta tähdentää, että tasa-arvoisen, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunnan rakentaminen edellyttää päämäärätietoista tasa-arvopoliittikkaa.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Selonteossa asetetut tavoitteet perustuvat tasa-arvosta ja toimintaympäristömuutoksista muodostettuun tilannekuvaan sekä toimintaympäristön muutosten sukupuoli- ja tasa-arvovaikutusten ennakointiin. Tilannekuvan laatimisessa on hyödynnetty tarkkoja tilastotietoja, erilaisia indikaattoreita ja mittareita sekä monipuolista muuta taustamateriaalia. Valiokunta pitää tärkeänä, että tasa-arvopolitiikan tilaa ja suuntaa arvioidaan säännöllisin väliajoin ja että työhön varataan riittävät resurssit.

Lähtökohtana selonteossa on sukupuolen moninaisuus, ja siinä pyritään ottamaan läpileikkaavasti huomioon myös muut ihmisen asemaan ja mahdollisuuksiin yhteiskunnassa vaikuttavat erot ja luokittelut, kuten esimerkiksi ikä, vammaisuus, etninen tausta ja sosioekonominen asema. Tasa-arvopolitiikan yleisenä tavoitteena on, että sukupuoli tai muu yksilön taustaan liittyvä asia ei määritä henkilön asemaa tai mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Valiokunta pitää selontekoon valittua lähestymistapaa ja lähtökohtaa kannatettavana.

Selonteko ja siinä asetetut tavoitteet on rakennettu ilmiöpohjaisesti, sillä tasa-arvokysymykset koskettavat ihmisen koko elämänkaarta ja lähes kaikkea yhteiskunnan toimintaa. Samalla on otettu huomioon sukupuolten tasa-arvon perus- ja ihmisoikeusperustaisuus sekä se, että perustuslaki ja Suomen kansainväliset sitoumukset velvoittavat julkista valtaa turvaamaan näiden oikeuksien toteutumisen.

Selonteossa on asetettu seitsemän yleistä kansallista tasa-arvotavoitetta, jotka eivät ole sidottuja hallinnonaloihin. Jokainen tavoite avataan yleistä tavoitetta konkreettisemmalla tavoitetilan kuvauksella. Perusteluissa tasa-arvokysymyksistä annetaan tilannekuva ja samalla pyritään ennakoidaan mahdollisia toimintaympäristön muutoksia ja niiden vaikutuksia.

Selonteon mukaan asetettujen tavoitteiden toteutumista tullaan seuraamaan tasa-arvon tilaa seuraavassa seurantajärjestelmässä, jota kehitetään sosiaali- ja terveysministeriössä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää selonteon tavoitteiden toteutumisen seurantaan tärkeänä ja tähdentää, että seurantajärjestelmä tulee valmistella huolella riittävän tiedon varmistamiseksi ja että järjestelmälliset seurantaindikaattorit sisällytetään jokaiselle seitsemälle osa-alueelle.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää selontekoa ansiokkaasti laadittuna ja kannattaa selonteossa asetettuja tavoitteita. Valiokunta käsittelee mietinnössään tarkemmin etenkin niitä selonteossa esille tuotuja tasa-arvo-ongelmia, joihin valiokunnan mielestä tulee tarttua pikaisesti ja joiden ratkaisemiseksi toimenpiteitä tulee tehostaa.

Selonteon eduskuntakäsittely

Suomen ensimmäisen tasa-arvoselonteon (VNS 7/2010 vp) käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi kannanoton, jossa edellytetään hallituksen antavan seuraavan tasa-arvopoliittisen selonteon eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä (EK 51/2010 vp). Käsittelyssä oleva valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle 9.6.2022. Valiokunta pitää valittavana, että selonteon käsittely jää sen myöhäisen antamisajankohdan vuoksi vaalikauden loppuun eduskunnan asiaruuhkan ollessa pahimmillaan.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Valiokunta pitää tärkeänä, että tasa-arvopoliittinen selonteko annetaan eduskunnalle noin kymmenen vuoden välein, ja katsoo, että sopiva ajankohta seuraavan selonteon antamiseksi on vuosi 2031. Selonteon antamiseksi ja käsittelyssä olevan selonteon tavoitteiden seuraamiseksi väliraportilla valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi kannanoton.

Tasa-arvoa vahvistava hallinto

Selonteon ensimmäinen tavoite on, että Suomi on kaikessa toiminnassaan tasa-arvoinen ja sukupuoliserjinnästä vapaa yhteiskunta. Tavoitteeseen päästään selonteon mukaan, kun sukupuolten tasa-arvo on kansallinen, eri politiikka-aloja läpileikkaava prioriteetti, jonka tilaa seurataan. Tämä edellyttää, että lainsäädäntö, politiikkatoimet ja palvelut tukevat sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista.

Suomessa tasa-arvoa on edistetty lainsäädäntöä kehittämällä, tiettyihin kysymyksiin kohdistuvilla erityistoimenpiteillä sekä pyrkimällä muutokseen valtavirtaistamalla eli viemällä sukupuolinerkkökuilma ja sukupuolivaikutusten arviointi osaksi kaikkea päätöksentekoa ja sen valmistelua — käytännössä osaksi lainvalmistelua, talousarvion valmistelua, tulosoijausta, uudistushankkeita ja -ohjelmia sekä tiedonkeruuta. Selonteon mukaan valtavirtaistaminen ei kuitenkaan kaikilta osin ole vakiintunut hallinnon valmistelu- ja päätöksentekoprosesseihin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lainsäädäntöhankkeiden sukupuolivaikutusten arviointi on varsin puutteellista ja niissä sukupuolivaikutusten arviointi on viime vuosina pikemmin vähentynyt kuin lisääntynyt. Myös tasa-arvovaltuutettu on eduskunnalle antamassaan kertomuksessa (K 1/2022 vp) kiinnittänyt puutteellisiin sukupuolivaikutusten arviointeihin huomiota mainiten esimerkkinä perhevapaaudistuksen, johon liittyvät virkaehtosopimusten muutokset saattavat vähentää naisten sopimukseen perustuvia palkkaoikeuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että sukupuolivaikutusten arviointi tehdään lainvalmistelussa huolellisesti niin, että lainsäädäntö ei huomaamatta entisestään heikennä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Valiokunta huomauttaa, että onnistuakseen valtavirtaistaminen edellyttää hallinnonalakohtaisia tasa-arvotavoitteita sekä tuekseen valtioneuvoston sitoutumista, riittäviä resursseja ja strategista ohjausta.

Sukupuolivaikutusten arvioinnin tehostamiseksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa eduskunnalle hyväksyttäväksi kannanoton, jossa edellytetään, että valtioneuvosto toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla tasa-arvosuunnittelua ja tasa-arvoaikutusten arviointia hallinnossa parannetaan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että eduskunta hyväksyi 18.11.2022 työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä (TyVM 12/2022 vp) ehdotetun mukaisesti saman sisältöisen kannanoton (EK 52/2022 vp) yhdenvertaisuussuunnittelun ja yhdenvertaisuusvaikutusten arviointien parantamiseksi.

Tasa-arvopolitiikan tietopohja

Valiokunta pitää tärkeänä, että yhteiskunnallinen päätöksenteko, talousarvioiden, vaikutusarviointien ja palvelujen kehittäminen perustetaan oikea-aikaiseen ja sukupuolen mukaan eriteltyyn tietoon. Tämä edellyttää, että sukupuolen mukaan eritelty tieto saatetaan osaksi säännöllistä tietotuotantoa kaikilla hallinnon tasoilla. Lisäksi tarvitaan pitkäjänteistä tasa-arvotiedon tuotantoa ja analyysiä.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että virallisiin rekistereihin perustuva tieto kattaa tiedon oikeudellisesta sukupuolesta, joka on lainsäädännön mukaan mies tai nainen. Rekistereihin perustuva tieto ei siten mahdollista eriteltyä tietoa kaikista sukupuolista. Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden elämään liittyvistä kysymyksistä on selonteon perusteella myös muutoin saatavilla vain rajallisesti tietoa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikessa tasa-arvopolitiikan tiedonkeruussa ja tilastoinnissa huomioidaan sukupuolten moninaisuus.

Sukupuolistunut väkivalta

Sukupuolistuneella väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, joka kohdistuu henkilöön hänen sukupuolensa takia tai vaikuttaa tietyn sukupuolen edustajiin epäsuhtaisesti. Se on esimerkiksi naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa heidän sukupuolensa takia, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin pilkkaamista tai ei-maskuliinisenä pidettyjen piirteiden vuoksi syrjimistä poikien keskuudessa. Väkivalta voi ilmetä fyysisenä, henkisenä, taloudellisena, digitaalisena tai seksuaaliväkivaltana, mutta myös häirintänä, vihapuheena, vainoamisena, kunniaan liittyvänä väkivaltana, pakkoavioliittona tai sen kaltaisina suhteina tai seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavana väkivaltana, sukuelinten silpomisena, prostituutiona ja ihmiskauppana.

Selonteossa asetetaan tavoite Suomesta maana, jossa jokaisen tulee voida elää ilman sukupuolistunutta väkivaltaa tai väkivallan uhkaa eikä kenenkään oikeutta vapautteen ja koskemattomuuteen loukata.

Valiokunta pitää tärkeänä, että selonteossa sukupuolistunut väkivalta on huomioitu kattavasti mukaan lukien väkivallan eri muodot (häirintä, syrjintä, väkivalta). Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa tunnistetaan sukupuolistuneena väkivaltana.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että haavoittuvassa asemassa olevien kokema sukupuolistunut väkivalta, kuten kunniaan liittyvä väkivalta, jää usein piiloon ja uhrin palvelujen ulkopuolelle, minkä vuoksi väkivallan tunnistamiseen on näissä ryhmissä kiinnitettävä erityistä huomiota. Esimerkiksi vammaisten naisten riski kokea seksuaaliväkivaltaa tai fyysistä tai psyykkistä kaltoinkohtelua on korkeampi kuin ei-vammaisten naisten. Maahanmuuttajataustaiset naiset kokevat väkivaltaa valtaväestön naisia enemmän.

Naisiin kohdistuva väkivalta

Naisiin kohdistuva sukupuolistunut väkivalta on Suomessa vakava epäkohta. Naisten kokema väkivalta on yleistä, eikä väkivaltaa tunnisteta riittävästi sukupuolten tasa-arvoon vaikuttavana rakenteellisena ongelmana.

Naiseen kohdistuva väkivalta poikkeaa tyypillisesti mieheen kohdistuvasta. Miesten kokemassa väkivallassa teko tapahtuu todennäköisemmin julkisessa tilassa ja tekijänä on usein tuntematon tai puolittunut henkilö. Naisten kokemassa väkivallassa tekijä on useimmiten nykyinen tai entinen kumppani.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Naiset kohtaavat myös seksuaalista häirintää miehiä enemmän. Seksuaalinen häirintä kohdistuu erityisesti alle 35-vuotiaisiin naisiin, joista yli puolet on sitä kokenut. Häirintään ja ahdisteluun liittyy usein valta-aseman väärinkäyttöä, toisinaan myös rasismia. Myös lisääntynyt digitaalinen väkivalta ja häirintä kohdistuvat hälyttävässä määrin nuoriin naisiin.

Väkivallan vastainen työ ja uhrien suojelu

Selonteossa asetetun tavoitteen mukaan väkivallan uhrit saavat apua ja tekijät ohjataan tukipalveluihin. Yhteiskunta tarjoaa erityistä suojaa haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille henkilökohtaisen koskemattomuuden varmistamiseksi.

Suomessa on valmisteilla useita toimia ja säädöshankkeita, joiden tavoitteena on ehkäistä väkivaltaa ja parantaa väkivaltarikoksen uhrin asemaa. Valiokunta toteaa, että erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa pitkäaikainen ihmisoikeusongelma, jota ei nykytoimin ole saatu ratkaisua.

Valiokunta tähdentää, että tehokas väkivaltaa ennalta ehkäisevä työ ja uhrien suojelu edellyttävät toimivia, poikkihallinnollisia palvelupolkuja ja moniammatillista yhteistyötä ja riittävästi resursseja kaikilla hallinnon tasoilla. Hyvinvointialueilla, kunnissa ja kuntayhtymissä on varmistettava, että väkivallan vastainen työ on selkeästi koordinoitu ja vastuutettu.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoima MARAK on vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ja uhrin auttamisen moniammatillinen menetelmä, jossa tehdään systemaattista väkivallan riskinarviointia. Jos väkivallan riski on kohonnut, moniammatillinen työryhmä auttaa uhria ja laatii suunnitelman uhrin turvallisuuden parantamiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että MARAK-työlle turvataan riittävät resurssit ja että se otetaan kattavasti käyttöön koko maassa.

Sukupuolistuneen väkivallan vastaisen työn kannalta on tärkeää kehittää valtakunnallisia toimintamalleja ja julkisten sosiaali- ja terveystalvueluiden kautta palveluita myös väkivallan tekijöille. Tämän lisäksi tarvitaan ennalta ehkäisevää työtä niille, jotka eivät ole vielä tehneet väkivaltaa. Tällä hetkellä tällaista työtä tehdään lähinnä järjestöissä ja hankkeissa (esimerkiksi Lyömätön Linja, SeriE-hanke).

Valiokunta korostaa, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat sukupuolistuneen väkivallan uhrit tarvitsevat erityispalveluita. Tämä koskee esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia naisia, joiden väkivallan kokemukset ovat moninaisia (seksuaalista hyväksikäyttöä, pakkoavioliittoja, silpomista, lähisuhdeväkivaltaa, ihmiskauppaa). Ylipäätään valtakunnallisesti saatavia ja saavutettavia nais erityisiä palveluita sukupuolistuneen väkivallan uhreille tulee lisätä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa (SiVL 31/2022 vp) sivistysvaliokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että Suomen on tehostettava toimiaan haavoittuvassa asemassa olevien koskemattomuuden turvaamiseksi. Sivistysvaliokunta toteaa, että se merkitsee myös lasten ja nuorten välisen väkivallan systemaattista ehkäisyä sekä huolestuttavassa määrin lisääntyneen lapsiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaalisen häirinnän ja kaltoinkohtelun torjuntaa. Sivistysvaliokunta korostaa, että sukupuolistuneen väkivallan ja häirinnän tunnistaminen sen kaikissa muodoissaan vaatii osaamisen kehittämistä ja riittäviä resursseja. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan lausuntoon.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on useissa yhteyksissä kantanut huolta riittävästä turvakoti-paikkojen määrästä Suomessa. Valiokunta toistaa aiemmin lausumansa ja katsoo, että turvakotien määrää tulee edelleen vahvistaa alueilla, joilta palvelut puuttuvat kokonaan, sekä alueilla, joissa palvelua ei ole tarpeeseen ja asukasmäärään suhteutettuna riittävän hyvin saatavilla. Valiokunta tähdentää, että turvakotien pitää pystyä vastaanottamaan myös iäkkäitä ja apuvälineiden avulla liikkuvia henkilöitä.

Sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyy vahva vaikenemisen kulttuuri ja väkivalta jää usein piiloon. Valiokunta pitää tarpeellisena toteuttaa säännöllisesti väestötutkimus, joka kattaisi laajasti koetun väkivallan eri muodot, esiintymistiheyden, keston, seuraukset, avun saamisen, tekijät ja tapahtumapaikat sekä mahdollisen ylisukupolvisuuden. Väestötutkimuksen avulla saataisiin tietoa sellaisesta rikollisuudesta, joka ei tule esiin muulla tavoin.

Sovitteluun saapuneiden lähisuhdeväkivaltarikosten määrä on Suomessa yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Valiokunta huomauttaa, että sovittelulain perustelujen ja Suomea koskevien kansainvälisten ihmisoikeuselinten kannanotoissa on todettu, ettei lähisuhdeväkivaltaa pitäisi sovittaa. Lähisuhdeväkivalta on viranomaisen tietoon tullessaan tyypillisesti jatkunut pitkään, eivätkä uhri ja tekijä sovittelijoina ole tasaveroisessa asemassa. Valiokunta katsoo, ettei sovittelu sovi lähisuhdeväkivallan tai kunniaan liittyvän väkivallan sovitteluun.

Seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa on vahvasti sukupuolistunut ilmiö. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ulkomaalaislain soveltamiskäytännössä vain harva saa ihmiskaupan uhrille tarkoitettua oleskeluluvan. Valiokunta pitää tärkeänä, että ulkomaalaislakia muutetaan siten, että seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuneiden ihmiskaupan uhrien on tosiasiaa mahdollista saada oleskelupa.

Yksi keskeinen este uhrien oikeuksien toteutumiselle on rikosprosessin hitaus ja pitkät tutkintajat. Valiokunta pitää välttämättömänä, että rikosprosessin nopeutta sekä sen sukupuolisensitiivisyyttä vahvistetaan. Sukupuolistunut väkivalta tulee sisällyttää poliisille tarjottavaan pakolliseen perus- ja jatkokoulutukseen. Myös rikosprosessin tulee kauttaaltaan olla sukupuolisensitiivistä niin, että se huomioi sukupuolistuneen väkivallan uhrien erityistarpeet.

Työelämä ja tasa-arvo

Tavoittena on, että Suomessa toteutuu sukupuolten taloudellinen tasa-arvo ja syrjimättömillä työmarkkinoilla maksetaan samaa palkkaa samanarvoisesta työstä. Osatavoite on, että keskimääräinen sukupuolten palkkaero ja elinikäinen tuloero ovat puolittuneet vuosikymmenen loppuun mennessä. Työmarkkinoille pääsy ja työmarkkina-asema eivät ole kiinni henkilön sukupuolesta ja taustasta. Vaativuudeltaan samanarvoisista töistä maksetaan työmarkkinoilla samaa palkkaa.

Sukupuolten välinen palkkaero on Suomessa keskeinen ja sitkeä tasa-arvo-ongelma. Naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat kaventuneet hitaasti. Naisten ja miesten ansioiden ero on keskimäärin 16 prosenttia säännöllisen työajan ansioista laskettuna. Valiokunta tähdentää, että tavoitteen saavuttaminen edellyttää nykyistä selkeästi tehokkaampia ja vaikuttavampia toimenpiteitä.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Suomi on hyväksynyt kansainvälisen työjärjestön ILO:n samapalkkaisuussopimuksen vuonna 1962. Sitoutuminen sopimukseen tarkoittaa, että samaa palkkaa tulee maksaa paitsi samoista myös samanarvoisista töistä. ILO:n samapalkkaisuussopimuksessa samanarvoisen työn käsite kattaa saman ja samankaltaisen työn lisäksi myös erilaiset työt, jotka kokonaisuutena arvioiden ovat yhtä vaativia. Toisin sanoen sama palkka pitää maksaa paitsi samasta myös samanarvoisesta (yhtä vaativasta) työstä, vaikka työtehtävät poikkeaisivatkin toisistaan. Mahdollisuus naisten palkkauksellisen aseman parantamiseen samapalkkaperiaatteen mukaisesti voimakkaasti eriytyneillä työmarkkinoilla liittyy juuri erilaisten töiden vaativuuden vertailuun.

ILO:n asiantuntijakomitea on kehottanut Suomea selvittämään samanarvoisen työn käsitettä ja varmistamaan, että vertailtavien töiden piiri ymmärretään laajasti kaikissa niissä yhteyksissä, joissa samapalkkaisuusperiaate tulee sovellettavaksi. Myös Euroopan unionin komissio on korostanut tarvetta sisällyttää lainsäädäntöön säännös, jossa avataan samanarvoinen työ -käsitteen sisältöä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tasa-arvovaltuutetun kertomuksesta (K 1/2022 vp) antamassaan mietinnössä (TyVM 8/2022 vp) ehdottanut eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton (EK 40/2022 vp), jossa edellytetään että valtioneuvosto laatii samanarvoista työtä koskevan määrittelyn tasa-arvolakiin lisättäväksi. Valiokunta toistaa kannanottonsa.

Palkka-avoimuus

Palkkatietämyksellä on tärkeä rooli niin samapalkkaisuuden etenemisessä kuin palkkasyrjinnän havaitsemisessakin. Jos palkan määräytymisen perusteet ja työpaikan palkkatasot eivät ole työntekijän tiedossa, hän ei myöskään tiedä, miten voi vaikuttaa omaan palkkaansa, eikä hän pysty välttämättä havaitsemaan mahdollista palkkasyrjintää.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteena on poistaa perusteettomia palkkaeroja ja palkkasyrjintää lisäämällä palkka-avoimuutta. Tästä syystä sosiaali- ja terveysministeriö perusti kolmikantaisen työryhmän valmistelemaan tasa-arvolainsäädäntöön tarvittavia muutoksia. Hallituspuolueet eivät saavuttaneet yksimielisyyttä esityksen sisällöstä, ja lain valmistelu keskeytettiin. Hallituksen esitys oli tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden 2022 alussa.

Palkka-avoimuuteen liittyy huolia, jotka kytkeytyvät erityisesti yksityisyydensuojaan sekä työyhteisöjen toimivuuteen. Valiokunta pitää tärkeänä arvioida, miten tiedonsaantioikeuksia voidaan edellä mainitut huolet huomioon ottaen parantaa ja siten edistää palkkasyrjinnän ehkäisyä ja palkkatasa-arvon toteutumista. Valiokunta pitää tärkeänä, että seuraava hallitus jatkaa työtä palkkatasa-arvon ja palkka-avoimuuden edistämiseksi.

Työsyryntä

Raskaus- ja perhevapaasyryntää esiintyy kaikkialla työelämässä, ja se on merkittävä ja pitkäkestoinen ongelma. Käytännössä syrjintä raskauden ja perhevapaiden perusteella ilmenee muun muassa määräaikaisten työsuhteiden keston ja jatkumisen rajoittamisena, ongelmina työhön paluussa perhevapaan jälkeen, työhönotossa, koeaikapurkuina ja irtisanomisina sekä palkkauksessa ja muissa palvelussuhteen ehtoissa.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdotti tasa-arvovaltuutetun ensimmäisestä kertomuksesta antamassaan mietinnössä (K 22/2018 vp — TyVM 16/2018 vp) eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton, jonka mukaan valtioneuvoston tulee selvittää määräaikaista työsuhdetta ja vuokratyötä koskevan lainsäädännön mahdolliset muutostarpeet raskauteen ja vanhemmuuteen perustuvan syrjinnän torjumiseksi (EK 49/2018 vp). Valiokunta ehdotti jokseenkin samansisältöisen kannanoton hyväksymistä myös tasa-arvovaltuutetun toisesta kertomuksesta (K 1/2022 vp) antamassaan mietinnössä (TyVM 8/2022 vp). Valiokunta ehdottaa nyt kolmannen kerran hyväksyttäväksi kannanoton, jossa valtioneuvoston edellytetään ryhtyvän pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyryjinnän ehkäisemiseksi.

Yrittäjät ja tasa-arvo

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että selonteossa ei juurikaan käsitellä yrittäjyyttä tai yrittämisen edellytysten parantamista tasa-arvon ja sen kehittämisen näkökulmasta. Suomessa kaikista yrittäjistä kaksi kolmesta on miehiä. Yrittäjinä toimivat naiset kokevat toimeentulonsa epävarmaksi miehiä useammin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi perhevapaista käsitellään selonteossa vain työntekijälähtöisesti, vaikka yrittäjänäisten mahdollisuudet pitää perhevapaata ovat usein haasteellisia. Valiokunta pitää tärkeänä, että naisyrittäjyys ja sen tasa-arvo-kysymykset otetaan jatkossa perusteellisemmin huomioon.

Sukupuolittunut hoivavastuu

Valiokunta pitää tärkeänä edistää toimenpiteitä, joilla vähennetään sukupuolittunutta hoivavastuuta. Vaikka miehillä on aiempaa suurempi rooli lastenhoidossa, käyttävät naiset perhevapaata moninkertaisesti enemmän kuin miehet. Myös omaishoitajista ja perhevapaisten käyttäjistä valtaosa on naisia.

Naisten miehiä suuremmalla hoivavastuulla on vaikutusta naisten ansioihin, ja se lisää myös ikääntyneiden naisten köyhyysriskiä. Myös omaishoitajana toimimisella on usein kielteinen vaikutus omaishoitajan taloudelliseen asemaan.

Hoivavastuun tasaisen jakautumisen edistymisen kannalta keskeistä on, että isien vanhempainvapaiden käyttö lisääntyy. Toistaiseksi elokuussa 2022 voimaan tullut perhevapaaudistus ei ole lisännyt isien perhevapaisten käyttöä. Nykyisellään isien pitäessä harvoin ja lyhyitä perhevapaita, miesvaltaisilla työpaikoilla perhemyönteiset käytännöt ja kulttuuri eivät kehity, kuten naisvaltaisilla työpaikoilla. Valiokunta tähdentää uudistusta tukevia toimenpiteitä, kuten työpaikkojen asenteisiin vaikuttamista — perheiden monimuotoisuus huomioiden.

Erityistä huomiota hoivavastuun tasa-arvoaikutuksia tarkasteltaessa tulee valiokunnan mielestä kohdistaa niihin ryhmiin, joilla hoivavastuuta on paljon. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi erovanhemmat, yhden vanhemman perheet ja etävanhemmat sekä omaishoitajat. Tavoitteena tulee olla, että hoivavastuun vaikutukset talouteen, uraan, vapaa-aikaan ja hyvinvointiin ovat mahdollisimman samankaltaiset riippumatta omaishoitajan tai lapsen saaneen henkilön sukupuolesta tai siitä, onko kyse yhden tai useamman vanhemman perheestä.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että selonteossa ei juurikaan käsitellä miesten useimmiten esille nostamia epätasa-arvon kokemuksia esimerkiksi vanhemmuudessa sekä ero- ja huoltajuuskriiseissä. Usein lapsiperheiden aseman parantamiseen tähtäävissä toimissa eroperheen se vanhempi, jonka luona lapsi ei ole kirjoilla, jätetään kaikkien yhteiskunnan tukitoimien ulkopuolelle, vaikka kyse olisi vuoroasumisesta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että perheitä ja perheiden arkea koskevaa tilastotietoa ja tutkimustietoa tuotetaan jatkossa entistä monipuolisemmin, jotta kokonaiskuva tasa-arvon tilasta perheissä tulisi paremmin näkyväksi.

Vielä valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota lapsitoiveiden toteutukseen tasa-arvon näkökulmasta. Lapsettomuus on Suomessa kasvanut viime vuosikymmenen aikana erityisesti vähemmän koulutetuilla ja pienituloisilla naisilla ja miehillä. Taloudelliset huolet ja esimerkiksi hedelmöityshoitojen ja lisääntymisterveyden suuret kustannukset voivat lykätä perheen perustamista ja pahimmillaan estää lapsen saamisen.

Tasa-arvoisesti hyvinvoiva Suomi

Sukupuolen lisäksi erot hyvinvoinnissa, terveydessä ja sosiaalisessa osallisuudessa ovat yhteydessä muun muassa ikään ja sosioekonomiseen asemaan. Digitaalisten valmiuksien ja välineiden puuttuminen on yksi keskeinen syy sille, miksi erityisesti kaikkein iäkkäimmät kansalaiset voivat jäädä syrjään yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Sosioekonominen asema vaikuttaa erityisesti miesten hyvinvointiin ja terveyteen ja siten keskimääräiseen elinikään. Miesten välinen terveys- ja hyvinvointikuilu on Suomessa suuri. Miesten keskinäinen eriytyminen näkyy jo poikien oppimistuloksissa jakautumisena pärjääjiin ja niihin, joilla menee heikommin.

Sivistysvaliokunta kiinnittää lausunnossaan (SiVL 31/2022 vp) huomiota tyttöjen ja poikien oppimistulosten eroon. Valiokunta huomauttaa, että vähemmälle huomiolle on jäänyt se, että osaa-miserot ovat kasvaneet myös tyttöjen kesken. Sivistysvaliokunta muistuttaa, että koulussa on paljon tyttöjä, joiden oppimisesta olisi syytä olla huolissaan. Lisäksi vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan kaikkien nuorten, mutta erityisesti tyttöjen, mielenterveysoireilu on lisääntynyt ja positiivinen mielenterveys heikentynyt. Sekä tytöt että pojat tarvitsevat juuri heille kohdennettuja toimia.

Asunnottomista ja vangeista huomattava enemmistö on miehiä. Huono-osaisuus ja syrjäytymisriski koskettavat erityisesti keski-ikäisiä työttömiä, heikossa taloudellisessa asemassa olevia ja yksineläviä miehiä. Miestapainen elämä ei suojaa työelämästä pudonneita miehiä hyvinvointivaajeelta samalla tavalla kuin naistapainen elämä, johon usein liittyy merkityksellisiä sosiaalisia suhteita sekä hoivan antamista ja vastaanottamista.

Valiokunta pitää miesten ja naisten hyvinvoinnissa olevan suuren keskinäisen eroon esiintuomista ja siihen vaikuttamista tärkeänä. Valiokunta lisää, että erityisen marginaalinen ja haavoittuva ryhmä ovat naisvangit. Naisvangeilla on miesvankeihin ja muuhun väestöön verrattuna merkittävästi enemmän traumaattisia kokemuksia. Myös vankeinhoidon kokemusten perusteella naisvangit ovat erityisen haavoittuva ryhmä, joiden taustasta löytyy poikkeuksellisen paljon monitahoista syrjäytymistä, syrjintää sekä sukupuolistuneen väkivallan kokemuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että naisvangeille järjestetään nais erityistä tukea vankilassa ja vankilasta vapauduttaessa.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 5/2022 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

- 1. antaa eduskunnalle seuraavan tasa-arvopoliittisen selonteon vuoden 2031 loppuun mennessä ja väliraporttina selvityksen selonteon toteutumisen edistymisestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä,*
- 2. toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, joilla tasa-arvosuunnittelua ja tasa-arvoaikutusten arviointia parannetaan ja vahvistetaan julkisessa hallinnossa ja lainvalmistelussa,*
- 3. ryhtyy pikaisesti toimiin raskaudesta ja vanhemmuudesta johtuvan työsyrrjinnän ehkäisemiseksi ja*
- 4. ryhtyy toimiin väkivallan vastaisen työn vakinaistamiseksi ja sen rakenteen selvittämiseksi.*

Helsingissä 19.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Tasa-arvo ja tavoitteet

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä toteaa, että kansalaisten tasa-arvo on demokraattisen yhteiskunnan lähtökohta. Lisäksi miesten ja naisten mahdollisuuksien tasa-arvon ylläpitäminen työelämässä on tärkeä tavoite. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä muistuttaa, että kansainvälisessä vertailussa Suomi on jo nyt yksi maailman tasa-arvoisimmista valtioista.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kannattaa selonteon tavoitteita 2 (*"Suomessa jokainen voi elää ilman sukupuolitunutta väkivaltaa tai väkivallan uhkaa eikä kenenkään oikeutta vapauteen ja koskemattomuuteen loukata"*) ja 3 (*"Suomessa kaikilla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset osallistumismahdollisuudet sekä valta vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteiskuntaan"*). Muiden tavoitteiden perustelut ovat sellaisia, että ne eivät edistä niinkään tasa-arvoa kuin tasapäistämistä tai johtavat väärienlaisten mittareiden tai toimenpiteiden asettamiseen.

Tasa-arvon määritelmä

Selvityksessä puhutaan useaan otteeseen yhtäältä tasa-arvosta ja toisaalta yhdenvertaisuudesta, välillä myös "tosiasiallisesta tasa-arvosta". Tällainen on omiaan aiheuttamaan väärinkäsityksiä sekä hämärtämään sitä, mihin todellisuudessa pyritään. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, että kaikki kansalaiset ovat tasa-arvoisia ja yhdenvertaisuus tarkoittaa Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n määritelmän mukaan sitä, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan henkilöön liittyvän syyn, kuten sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai vammaisuuden, perusteella. Retoriikka "tosiasiallisesta tasa-arvosta" antaa vaikutelman pyrkimyksestä johonkin ennalta määrättyyn lopputulemien tasa-arvoon, mitä emme kannata.

Tasa-arvo työelämässä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK toteaa, että selonteon työelämää koskevat tilannekuvat ovat valitettavasti monilta osin puutteellisia eivätkä ne perustu kuin osittain objektiiviseen tutkimustietoon. Selonteko valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön STM:n virkatyöryhmässä, eivätkä työmarkkinajärjestöt olleet työryhmässä mukana. Selonteossa mainitaan useammassa kohtaa yhteistyön tärkeys kansalaisyhteiskunnan kanssa, mutta työmarkkinajärjestöjen kanssa tehtävää kolmikantaista yhteistyötä ei sen sijaan juurikaan mainita.

Suomen Yrittäjät muistuttaa, että selonteossa ei ole juurikaan käsitelty yrittäjyyttä eikä yrittämisen edellytysten parantamista tasa-arvon ja sen kehittämisen näkökulmasta. Esimerkiksi perhevapaiden käsittelykulma on vahvasti työntekijälähtöinen, vaikka erityisesti yrittäjänäisten mahdollisuudet pitää perhevapaata ovat usein erittäin haasteellisia. Tällaiset eri työnteon muotojen vaikutukset sekä merkitys myös tasa-arvon toteutumisen kannalta olisi tärkeä tunnistaa. Lisäksi, vaikka selonteossa on kyllä mainittu se, että Suomessa kaikista yrittäjistä kaksi kolmesta on mie-

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp Vastalause

hiä — työnantajayrittäjien keskuudessa jakosuhteen ollessa vielä selkeämpi miesten eduksi — sekä se, että yrittäjinä toimivat naiset kokevat toimeentulonsa epävarmaksi miehiä useammin, selonteko hyvin pitkälti sivuuttaa yrittämisen ja erityisesti naisyrittäjyyden sekä näihin liittyvät tasa-arvokysymykset. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa esitetyn näkemyksen ja pitää erikoisena tapaa, jolla työelämää käsitteleviä aiheita on selonteossa käsitelty ja yrittäjyyteen liittyvät teemat käytännössä sivuutettu.

Tavoitteen 6 osalta (*”Hoivavastuu, koulutus ja työmarkkinat jakautuvat Suomessa tasa-arvoisesti sukupuolten kesken”*) perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, ettei ole itseisarvo, että kaikilla aloilla työskentelee yhtäläinen määrä naisia ja miehiä. Tärkeää on mahdollisuuksien tasa-arvo eli se, että sekä naiset että miehet voivat yksilöinä vapaasti valita omien kiinnostuksen kohteidensa perusteella, mille alalle kouluttautuvat ja menevät töihin. On tutkittu tosiasia, että niin sanottu segregaatio työelämässä eli toisen sukupuolen painottuminen jollakin työelämän saralla onkin itse asiassa seuraus pohjoismaisen tasa-arvon saavutuksista. Miehet ja naiset voivat Pohjoismaissa vapaasti hakeutua aloille, jotka heitä itseään kiinnostavat, ja siksi meillä on enemmän segregaatiota kuin joissakin kehittyvissä maissa, joissa muut tekijät määräävät urasuuntautumista.

Sukupuolen moninaisuus

Käsittelyssä olevan selonteon lähestymistavaksi on otettu poliittinen neljännen aallon intersektionaalinen feminismi. Selonteossa puhutaan mm. ”sukupuolen moninaisuudesta” sekä ”muunsukupuolisuudesta”. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä huomauttaa, ettei tämä ideologia perustu tieteelliseen näkemykseen. Sukupuolia on nisäkkäillä kaksi, ja ihmislajin kohdalla ne ovat nainen ja mies. Tämä on täysin kiistaton biologinen tosiasia, josta ei voida luopua vain sen takia, että joidenkin poliittinen tai ideologinen aatemaailma ei kykene kohtaamaan todellisuutta.

Tosiasioiden tunnustaminen on perussuomalaisen politiikan lähtökohta. On lisäksi ymmärrettävä, ettei tieteellisestä maailmankuvasta, nais- ja miessukupuolesta, kiinni pitäminen ole tasa-arvopoliittinen kysymys. On täysin selvää, että on olemassa erilaisia miehiä ja erilaisia naisia ja kaikki ovat lähtökohtaisesti yhtä arvokkaita kansalaisia. Myös harvinaisia poikkeuksia kaksija-koisesta sukupuolesta on olemassa, ja sukupuolidysforia on tietysti myös todellinen ilmiö. Perussuomalaiset eivät pakota ketään asettumaan ennalta määrättyyn muottiin. Vähemmistöihin kuuluvia tulee kohdella yhdenvertaisesti eikä heitä tule syrjiä. Sen sijaan perusteltua ei ole rakentaa lainsäädäntöä lähtökohdista, jossa tieteellisesti ja objektiivisesti määriteltävissä olevan henkilön biologisen sukupuolen tilalle otetaan henkilön subjektiivinen ja joissakin tapauksissa toistuvasti muuttuva sukupuoli-identiteetti.

Sukupuolittunut väkivalta ja sen kitkeminen

THL:n mukaan tytöt ja pojat altistuvat väkivallalle hieman eri tavoin: Pojilla on enemmän fyysisen uhan kokemuksia kuin tytöillä, ja tytöt kokevat enemmän seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä henkistä tai fyysistä väkivaltaa perheessä. Väestöliitto korostaa, että Suomessa on purettava stereotyyppistä ajattelua miehistä/nuorista miehistä/pojista väkivallan tekijöinä ja uhreina nimenomaan maskuliinisuuden näkökulmasta. On perehdyttävä myös muihin näkökulmiin ja taustatekijöihin niin tutkimuksen kuin erilaisten interventioiden ja toimenpiteiden myötä.

Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp Vastalause

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä korostaa, että kaikenlaisen väkivallan kitkeminen yhteiskunnasta on tärkeää. Tasa-arvonäkökulmasta on erityisen tärkeää puuttua kunniaväkivaltaan, joka kohdistuu usein naisiin ja tyttöihin ja heikentää entisestään maahanmuuttajanaisten asemaa, heidän mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työelämään, kotoutua ja siten toimia yhteiskunnan jäseninä.

Lopuksi

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä muistuttaa, että vaikka suomalaisessa kulttuurissa, kuten kaikissa muissakin kulttuureissa, on tietysti ongelmansa, laajemmin tarkasteltuna voidaan havaita suomalaisen kulttuurin olevan yksi parhaista ja menestyneimmistä maailmassa. Kapeakatseisen oman kulttuurimme kieltämisen ja vähättelyn sijasta on kiinnitettävä huomiota niihin selkeisiin epäkohtiin ja merkittäviin tasa-arvo-ongelmiin, joita esimerkiksi kehittyvistä maista saapuneiden kulttuurien mukana maahamme on tullut. Selonteossa ei juurikaan käsitellä kunniaväkivaltaan ja kunnia-kulttuureissa naisten alistamiseen liittyviä ongelmia. Tasa-arvon edistämisestä puhuttaessa olisikin tärkeää tunnustaa, että sukupuolten tasa-arvo ei kuulu kaikkiin kulttuureihin, ja pyrkii edistämään tällaisten kulttuurien tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta sekä ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa. Sama koskee myös seksuaalivähemmistöjen asemaa eri kulttuureissa.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että mahdollisuuksien tasa-arvo on erittäin kannatettava tavoite, mutta lopputuleman tasa-arvo ei sitä ole. Lopputuleman tasa-arvon tavoittelu tarkoittaa käytännössä ylhäältä alaspäin tulevia kontrollitoimia, joiden keskeisenä sisältönä ihmisiä kohdellaan tosiasiallisesti eri tavoin heidän henkilönsä liittyvistä ominaisuuksista riippuen. Ne ominaisuudet taas määritellään intersektionaalisen feminismin mukaisessa nokkimisjärjestyksessä. Tällainen politiikka pyrkii yhtäältä tasapäistämään yksilöitä ja toisaalta nostamaan tiettyjä mielivaltaisesti valittuja ryhmiä toisten edelle, mikä ei sovi länsimaiseen vapaaseen demokratiaan. Kansalaisia tulee kohdella yksilöinä eikä tiettyjen ryhmien edustajina, ja heillä tulee olla sekä vapaus että vastuu omista valinnoistaan ja lopulta omasta elämästään.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä muistuttaa, että kaikki ylimääräistä hallinnollista työtä ja selvityksiä edellyttävä ideologinen oheistoiminta, jota nykyhallitus intersektionaalisilla suunnitelmillaan lisää, kuluttaa oikeiden ihmisten, työntekijöiden ja kansalaisten rajallista aikaa sekä resursseja. Esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatiminen varhaiskasvatuksessa tilanteessa, jossa jokaiselle kuitenkin laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, on pois varsinaisesta varhaiskasvatustyöstä ja heikentää siten varhaiskasvatuksessa olevien lasten asemaa. Suomi on matkalla taloudellisesti erittäin haastaviin aikoihin ja Euroopassa käydään sotaa. Tällaisessa tilanteessa olisi tärkeää kohdentaa kansakunnan voimavarat ensisijaisesti tehtäviin.

**Valiokunnan mietintö TyVM 22/2022 vp
Vastalause**

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että selonteon johdosta hyväksytään valiokunnan kannanotoksi seuraava kannanotto:

Vastalauseen kannanottoehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii uuden selonteon, jossa painotetaan mahdollisuuksien tasa-arvoa ja keskitytään todellisiin tasa-arvo-ongelmiin, keskeisinä tyttöihin ja naisiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta ja alistaminen erityisesti kunniakulttuureissa sekä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden syrjintä.

Helsingissä 19.1.2023

Rami Lehto ps
Jukka Mäkyneen ps